

LASERDISKEN

Prinsensgade 38, 9000 Aalborg - Telefon 08 13 28 17 - Telefax 08 11 49 59 - Postgiro 6 41 93 72

Aalborg 14.02.89

Kulturministeren
Folketingsmedlem Ole Vig Jensen
Christiansborg
1218 København K

Ang. lovforslag L 132 "Lov om ændring af ophavsretsloven";
specifikt § 23 stk. 3.

Jeg har med stor interesse læst lovforslaget med tilhørende bemærkninger, ligesom jeg har fulgt debatten i folketinget ved behandlingen den 10. januar i år.

Jeg glæder mig over udskillelsen og præciseringen af beskyttelsen af brugskunst, billedkunst, edb-værker og filmværker fra det diffuse begreb kunstneriske værker, som jvf. § 1 hidtil dækkede det hele.

Jeg undrer mig imidlertid over forbuddet mod udlejning af filmværker i § 23 stk. 3. Jeg undrer mig over, hvorfor eksemplarer af udgivne videofilm ikke frit kan omsættes. Jeg har ikke i bemærkningerne fundet nogen grund til et forbud, ligesom spørgsmålet ikke blev taget op i folketinget. Tværtimod finder jeg et forbud mod udlejning uheldigt af mange årsager, som jeg her vil nævne. Jeg vil uddybe argumenterne i bilaget.

- 1) Videofilm bliver fortrinsvis omsat ved udlejning. Et forbud mod udlejning er derfor et reelt forbud mod omsætning af videogrammer, der ikke er udgivet i Danmark.
- 2) Et sådant forbud tilsidesætter udenlandske ophavshaveres rettigheder. Mange ophavshavere vil blive afskåret fra at kunne omsætte sine film i Danmark.
- 3) Et forbud mod udlejning er en hindring for gennemførelsen af det indre marked i EF, hvor den fri og uhindrede omsætning er hovedformålet. Vedtages lovforslaget med forbuddet mod udlejning, vil det utvivlsomt blive bragt for EF-domstolen i 1993.
- 4) Forbrugerens udvalg af filmmuligheder bliver kraftigt beskåret. Kun film udgivet af de store Hollywood-selskabers danske afdelinger vil være lovlige. Det udelukker en lang række klassiske film, kunstneriske film, "smalle" film, etniske film og film fra mindre uafhængige producenter.
Forbrugeren vil endvidere være afskåret fra at se det originale filmværk, som instruktør og producent har tænkt sig det, d.v.s. med bevarelse af det rigtige filmformat (wide-screen), stereolyd og det originale sprog uden undertekster eller eftersynkronisering.

- 5) Lovforslaget medfører en reel monopolstilling for de danske videogramdistributører. Hidtil har det for videoudlejningsforretningerne betydet de højeste priser og skrappeste forretningsbetingelser i EF. For forbrugeren har det betydet de højeste priser i EF.

Lovforslaget begrænser eller forhindrer således almindelige (og naturlige?) rettigheder for forbrugeren, detailhandelen og kunstneren/ophavshaveren (med undtagelse af danske videogram-distributører, der får foræret et monopol).

Foreningen af danske Videogramdistributører hilser utvivlsomt forslaget velkomment, men vil det ikke også være muligt for videogramdistributører i Danmark at klare sig i fri konkurrence? Et meget stort flertal (over 95 %) foretrækker stadig at se film med dansk bearbejdelse i form af undertekster eller eftersynkronisering.

Danske videogramdistributører vil naturligvis miste indtægter. Ifølge Variety (31.08.88) var leasingindtægterne i 1987 400 mill. kr. Samme blad konkluderede, at indtjeningen i Danmark er specielt høj på grund af de særlige forhold (beskyttelsen mod konkurrence). Men er den beskyttelse rimelig og en politisk opgave?

Ophavsretsloven er vel egentlig til for at beskytte såvel forbrugeren og enhver ophavshavers rettigheder, herunder også ophavshaverens ret til at få sit værk bragt i omsætning uden unødige hindringer, så han kan nyde belønningen af sit skabende arbejde. Ophavsretsloven er vel ikke til for at holde "konkurrenter" fra markedet.

Jeg foreslår, at lovgivningen tilpasses den internationale lovgivning og praksis på området. Det kan let gøres ved at fjerne anden halvdel af § 23 stk. 3., så den fulde tekst bliver: "Når et filmværk er udgivet i form af salg til almenheden, kan de eksemplarer, som er omfattet af udgivelsen, spredes videre."

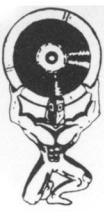
Det er værd at bemærke, at filmbranchens særlige rettigheder til offentlige fremvisninger ikke anfægtes, og at det naturligvis også kun er de lovligt udgivne eksemplarer, der må spredes videre.

Jeg håber, at De vil overveje dette punkt i lovforslaget endnu engang, og jeg står gerne til rådighed, hvis De ønsker at belyse konsekvenserne af lovforslaget yderligere. Jeg håber, at De også får tid til at læse de uddybende forklaringer i bilaget, og De er velkommen til at stille spørgsmål.

Med Venlig Hilsen

Hans Kristian Pedersen

LASERDISKEN

Prinsensgade 38, 9000 Aalborg - Telefon 08 13 28 17 - Telefax 08 11 49 59 - Postgiro 6 41 93 72

BILAGSSIDER TIL SPØRGSMÅLET OM FORBUD MOD UDLEJNING AF FILM.

ad 1) Forslaget er et reelt forbud imod fri omsætning af videogrammer, der er udgivet i udlandet.

I modsætning til f.eks. bøger og grammofonplader bliver videofilm ikke primært omsat ved salg. De bliver primært omsat ved udlejning. I Danmark bevirker videogramdistributørernes leasing-system, at videogrammerne i udlejningsforretningerne ikke kan sælges. Leasing-systemet giver distributøren fuld kontrol over sit produkt og gennem en standard-aftale også kontrol over sin forhandler.

I udlandet, og her er USA og England mest interessante, er videoudlejning lige så almindeligt og udbredt. Men her er distributionssystemet anderledes. Ophavshaveren udgiver sit filmværk, dvs. han fremstiller eksemplarer, som han sælger. Han sælger dem til videoudlejerne, som udlejer videogrammet til forbrugerne. Et videogram kan udlejes mange gange, og derfor er prisen på videogrammet høj. I USA 90 \$, i England 75 £. Videogrammet er udgivet i form af salg, men hensigten er at forbrugeren skal leje det. Udgiverens målgruppe er videoudlejeren. Videogrammet bliver sågar leveret med vejledende udlejningspris.

At videogrammet videreudlejes af køberen, er således ikke en begrænsning af ophavshaverens rettighed. Det er hele formålet med udgivelsen, men salgssystemet giver ophavshaveren frie muligheder for at distribuere sit produkt gennem grossister og mellemhandlere til et stort marked nøjagtig som var det bøger eller grammofonplader.

Det er urealistisk at tro, at ret mange private forbrugere vil købe videofilm til de priser. Det er ikke et rimeligt alternativ til leje af videofilm. Under alle omstændigheder vil publikum til salgsvideoer i 1000 kroners klassen være så lille, at ingen forretning vil føre disse film. Forbuddet mod udlejning er altså et reelt forbud mod omsætning.

Lovforslaget giver mulighed for at opnå ophavshaverens samtykke. Den mulighed er teoretisk og urimelig. Ophavshaveren har netop udgivet videogrammet med udlejning som formål, og det bør ikke været nødvendigt med yderligere tilladelser. En påtrykt tilladelse til udlejning af videogrammet på et udenlandsk videobånd anses ikke af danske domstole at være tilladelse nok. Køber en forretning 1000 videogrammer fra en udenlandsk grossist, skal han finde frem til hver enkelt ophavshaver og indhente tilladelse til udlejning. Det skal enhver udlejer gøre for hver enkelt film. Det er en urimelig belastning for såvel udlejer som ophavshaver og i sig selv nok til at få en udlejer til at opgive på forhånd.

Lovforslaget udelukker i praksis enhver omsætning af importerede videofilm.

ad 2) Forslaget begrænser ophavshaverens rettigheder.

Ophavshaverens primære indtægt og hans mulighed for at få en rimelig belønning for sin skabende indsats er salg til udlejningsforretninger. Den mulighed, som ophavsretsloven oprindelig skulle sikre, bliver med lovforslaget frataget ophavshaveren.

Når ophavshaveren har besluttet at udgive sit værk, overlader han det oftest til andre at få det solgt i flest mulige eksemplarer. Det fri marked er hans forbundsfælle og hjælp til at få produktet spredt gennem grossister og forhandlere. Det er imidlertid ikke nok i Danmark.

Her kræver lovforslaget i praksis, at ophavshaveren skal have en lokal afdeling, der distribuerer hans videogram og giver de nødvendige tilladelser. Det er sjældent et problem for de store Hollywood-selskaber, men mindre uafhængige filmproducenter har ikke altid mulighed for eller grund til at oprette lokalafdelinger i alle lande. I mange tilfælde vil en film blive udgivet i et eller få lande, hvorefter filmene simpelthen bliver aftaget, hvor der er et marked.

ad 3) Forslaget strider imod EF-bestemmelserne om fri konkurrence og fri omsætning.

Lovforslaget betyder et forbud mod omsætning af videofilm i form af udlejning. Denne form for omsætning er almindelig for produktet og tilladt i de øvrige EF-lande. Forbuddet er naturligvis en handelshindring, der kan tolkes som et forsøg på beskyttelse af den hjemlige videogramdistribution på bekostning af den fri omsætning og ophavshaverens rettigheder.

Der findes i Danmark videoforretninger, der udlejer originale film, kunstneriske film og i det hele taget de film, der ikke er udgivet herhjemme. Det er sandsynligt, at en eller flere af disse videoforretninger, der nu bliver truet på sit levebrød (og hobby), vil gå til EF-domstolen. Under alle omstændigheder er lovforslaget i modstrid med det Indre Markeds harmoniserings- og frihandelsplaner.

Indtil der gennemføres en fælles lovgivning på området, vil EF-domstolen respektere nationale lovgivninger, men det virker ikke smart på nuværende tidspunkt at vedtage en lov, man på forhånd ved går imod fællesskabet. Lovforslaget er ganske vist i overensstemmelse med forholdene i de øvrige nordiske lande, hvor de nationale videogramdistributører alene kontrollerer markedet. Men er det virkelig ønskværdigt?

ad 4) Forslaget begrænser forbrugerens muligheder.

Som nævnt er lovforslaget et reelt forbud mod udlejning af videogrammer, der ikke er udgivet herhjemme. Forbrugerens valgmulighed er dermed aldeles afhængig af, hvad der er økonomisk interessant for de danske distributører.

Hvad man ikke ved, savner man ikke, så flertallet af forbrugerne er tilfredse med det. Men et kvalitetsbevidst mindretal bliver undertrykt på forskellig måde.

- 1) Udvalget er begrænset. Det siger sig selv, at et lille land som Danmark kun kan tilbyde et forholdsvis lille udvalg af titler, når alle udgivelses-, produktions- og distributions-omkostninger skal tjenes hjem her i landet og iøvrigt naturligvis give optimal profit. Der er ikke plads til ret mange kommercielt uinteressante film, som et antal specialforretninger ellers kunne importere selv. Der findes i udlandet et væld af film, gode såvel som dårlige, som vi simpelthen aldrig hører om. Ældre filmklassikere og lidt uaktuelle film er der naturligvis ikke plads til i særligt stort omfang.
- 2) Specielt kunstneriske film og non-kommercielle film for et lille publikum bliver naturligvis ikke udgivet herhjemme, og lovforslaget forbyder import og udlejning af måske blot 2-3 eksemplarer fra specialforretninger. Kunne den slags forretninger få lov at eksistere, er det ikke overdrevent at sige, at det samlede filmudvalg vil kunne fordobles.
- 3) Indvandrere og flygtninge vil ikke kunne importere og udleje videofilm på deres eget sprog.
- 4) Film fra uafhængige producenter, der ikke har en repræsentant som udgiver i Danmark, kan ikke forekomme.
- 5) Forbrugeren får ikke mulighed for at opleve den originale film, som filminstruktøren med det kunstneriske ansvar havde tænkt sig, og som nogle (et mindretal ganske vist) forbrugere ønsker det.

Undertekster har 2 ulemper. Teksten dækker for billedet, så man ikke kan se, hvad der foregår (en mørk nat med lysende undertekster ser jammerligt ud). Teksten tiltrækker endvidere opmærksomheden fra billedet. Det er vanskeligt at lade være at læse teksten, selvom man forstår, hvad der bliver sagt, og det ødelægger også billedoplevelsen.

Eftersynkroniseringer er børnevenlige, men det er kunstnerisk et stort savn ikke at få mulighed for at høre f.eks. Disney's tegnefilm med originaltale. Stemmerne var ofte så vigtige, at de var med til at udforme figurerne og deres personlighed, og det ødelægges fuldstændigt ved eftersynkroniseringen, der også ødelægger balancen mellem dialogen og musik/lydeffekterne i filmen.

De udenlandske videoudgaver er ofte i stereo, mens den danske udgivelse er mono.

I udlandet er der plads til at præsentere filmklassikere i det korrekte filmformat for det særligt kræsne publikum. I udlandet findes wide-screen udgaver af f.eks. klassikeren "Ben Hur", der er filmet i formatet 1 : 2,66. Det er dobbelt så bredt som tv-skærmen. Den danske videoudgave mangler bogstaveligt talt 50 % af filmen, og instruktørens billedkomposition er naturligvis fuldstændig ødelagt. Markedsundersøgelser har vist, at et stort flertal ønsker skærmen fyldt ud, så kommercielle hensyn forhindrer, at der bliver plads til andet i Danmark.

Denne kunstneriske voldtægt er absolut heller ikke i instruktørens interesse. Man kan forestille sig et analogt tilfælde med f.eks. et solgt Krøyer-maleri. Køberen har købt en ramme, som passer pænt til kaminen i opholdsstuen. Desværre viser det sig, at billedet er 30-50 % for stort til rammen, så saksen findes frem, og "det overskydende" maleri klippes simpelthen væk til det passer i den nye ramme.

Den behandling må filminstruktøren af kommercielle grunde imidlertid finde sig i, men nu vil lovforslaget oven i købet forhindre, at det originale værk bliver tilbudt som en alternativ mulighed.

ad 5) Forslaget medfører monopoldannelse.

Det er måske irrelevant at inddrage en brancheforening i spørgsmålet, men lovforslaget beskytter specifikt Foreningen af danske Videogramdistributører (VD), og det er den eneste grund til et udlejningsforbud, som jeg kan finde.

Det er utvivlsomt rigtigt, at VD vil miste indtægter, hvis monopolet bliver brudt for alvor. VDs rettigheder over de videogrammer, som de udgiver, bliver der imidlertid ikke røkket ved, men de får konkurrence og må indordne sig under markedsforholdene. De vil ikke længere som eneste lovlige rettighedshavere kunne kræve leasing-afgifter udover markedsværdien på bekostning af øvrige rettighedshavere.

Jeg finder ingen speciel grund til, at netop denne brancheforening skal have særbehandling. Man kunne lige så godt forestille sig et forbud mod salg af fremmedsproget litteratur for at beskytte danske bogforlag. Bøger omsættes primært ved salg, hvilket er tilladt; videogrammer omsættes primært ved udlejning, hvilket skal være forbudt. Hvorfor?

Muligvis har man blot ikke skænket paragraffen mange tanker. Betænkningen, som ligger til grund, er fem år gammel og måske utidssvarende i denne unge branche. Jeg håber blot, at De vil give lovforslagets § 23 stk. 3 endnu en tanke.

Med Venlig Hilsen

Hans Kristian Pedersen